

УДК 781.68:78.071(477)Косенко

ЛЕОНІД БІЛЬЧИНСЬКИЙ

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНТЕРПРЕТАЦІЮ ТВОРІВ ВІКТОРА СТЕПАНОВИЧА КОСЕНКА

Віктор Степанович Косенко – видатний український композитор і піаніст жив у дуже важкі для творчості часи. Багато задумів він не зміг здійснити через різні обставини.

Те, що він створив у розрахунку на власні виконавські можливості, стало доступним далеко не всім, саме тому, що його виконавські можливості були видатними.

Офіційна критика, яка звинувачувала його в епігонстві, в наслідуванні стилів та інструментальних прийомів інших композиторів, була несправедливою. Цитування тематичного матеріалу майстрів попередніх десятиріч характерна для всіх, у тому числі найвидатніших композиторів-класиків, таких як Бах, Моцарт, Бетховен, Шуберт, Шуман, Брамс, Глінка, Чайковський і багато інших.

Невдалою інтерпретацією можна принизити досягнення композитора, виставляючи на показ традиційні творчі прийоми і приховуючи те, що саме притаманне даній творчій індивідуальності.

Так, нерідко в інтерпретації творів Рахманінова з'являються нехарактерні риси манерності, порушується широта розвитку фрази, фактурний баланс: виділяються (припустимо, у повільній частині другої сонати) тільки один верхній голос, замість задуманого дуету, другорядна фактура замість головної, ігнорується бас. (Таких прикладів можна наводити безліч).

Але слухач судить про композитора, сприймаючи його творчість крізь призму виконавської інтерпретації. Саме то-

© Більчинський Л. А.

Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х років : зб. ст. / упор. і ред. Шамаєва К. І. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. С. 51–53.

му багато творів і їх авторів не було визнано за життя, вчасно. Через невдале виконання, а в наш час і запис, багато творів пролежали десятки років, а деякі і загинули, особливо у роки війни, не дочекавшись адекватного виконання і успіху.

Косенко зіткнувся, безумовно, і з тим, що тогочасна аудиторія не завжди була підготовлена для сприйняття тонкощів виконавського мистецтва і тим травмувала композитора, який сам був видатним виконавцем.

Недостатня технічна озброєність виконавців часто призводить до необґрунтованого уповільнення темпів, до нечіткої побудови фрази, не кажучи вже про забруднення фактури сторонніми звуками.

У виконавській практиці мені траплялося під час запису виявляти десятки помилок у творах, які виконувалися на публіці протягом багатьох сезонів.

Відмінне виконання стимулює автора до нових звершень. Автор обов'язково повинен відчувати необхідність свого існування для людей. Ця нагорода завжди підштовхує до нових задумів.

Віктор Степанович знаходив у Житомирі тільки досить вузьке коло слухачів, що, на жаль, не відповідало масштабам його таланту. Навіть на ювілейних концертах не всі його визначні твори були виконані, а те, що звучало, не завжди доносилося до слухача в найкращому вигляді. З ряду причин твори іноді виконувалися у спотвореному вигляді.

Особливе місце у творчому доробку В. Косенка займають твори для фортепіано. Це етюди для фортепіано *op. 8*, які, подібно до шопенівських, збагатили фортепіанну літературу творами, що виходять далеко за межі технічних вправ. 11 етюдів *op. 19* «У формі старовинного танцю» – це велика циклічна форма, своєрідна багаточастинна сюїта. Тут немає нічого випадкового: вибір тональностей, кількість частин. А в повнокровній, радісно-танцювальній частині «Жига», яка виконує функцію фіналу, звучить середньовічна релігійна тема *Dies irae*. Чи не наслідок це трагічного сприйняття Віктором Косенком тогочасного життя?

Двічі записуючи цей цикл (у виконанні Марії Тарасівни Крушельницької і Ольги Ліфоренко), я зрозумів, як багато в таких частинах як «Сарабанда», «Алеманда», а також багатьох інших, трагічних елементів. Більшою популярністю користувались частини, які не торкались темних настроїв, а за виконання цілого циклу ніхто не брався – і не тільки через технічні труднощі. Я відчув, що зміст циклу значно ширший і виходить за межі можливостей одного інструменту; за змістом і багатогранністю, навіть за формою письма і голосоведення – це є клавіри оркестрових творів. (Саме тому після вдалої спроби оркестровки № 1 «Гавоту» я здійснив оркестровку всього циклу). Я впевнений, що твори Віктора Степановича Косенка ще дочекаються видатних виконавців. Столітня річниця від дня народження В. С. Косенка повинна стати поштовхом, який нагадає нам про цілу скарбницю музичних творів.